

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
& ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
ΣΩΜΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (Σ.Ε.Π.Ε.)
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ &
ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗΣ

Ταχ. Δ/ση : Δραγατσανίου 8
Τ.Κ : 10110 ΑΘΗΝΑ
Πληροφορ. : Γρ. Πελωριάδης
Τηλ. : 210.3748711 - 810
e-mail : kysepes1@otenet.gr

ΠΡΟΣ : Όλα τα ΚΕ.Π.Ε.Κ
Έδρες τους
(για ενημέρωση όλων των
υπαλλήλων τους και των
Τμημάτων και Γραφείων
αρμοδιότητάς τους)

ΚΟΙΝ : Α. Υπουργείο Απασχόλησης
& Κοιν. Προστασίας
1. Γρ. κ. Υπουργού
2. Γρ. κ. Υφυπουργού
3. Γρ. κ. Γεν. Γραμματέα
4. Γεν. Δ/ση Συνθηκών &
Υγιεινής της Εργασίας

Β. Όπως Πίνακας αποδεκτών

Θέμα: Αντιμετώπιση της θερμικής καταπόνησης των εργαζομένων κατά το θέρος
Σχετικά: α. Το αρ. πρ. Υ1/Γ.Π.οικ.61813/16-5-2007 έγγραφο του Υπουργείου Υγείας και Κοιν. Αλληλεγγύης
β. Το αρ. πρ. 22879/1-6-2007 διαβιβαστικό έγγραφο της Δ/σης Διοικητικής & Τεχν. Στήριξης της Κεντρικής Υπηρεσίας του ΣΕΠΕ

Με την έναρξη της θερινής περιόδου επισημαίνουμε πάλι, όπως και τον προηγούμενο χρόνο, την αναγκαιότητα εντατικοποίησης των προληπτικών ελέγχων από τις κατά τόπους υπηρεσίες μας, σε όλους τους εργασιακούς χώρους όπου αναμένεται ότι θα υπάρξει μεγαλύτερη θερμική επιβάρυνση.

Προτεραιότητα πρέπει να δίνεται στις εργασίες σε υπαίθριους χώρους (οικοδομές, οδικά και άλλα τεχνικά έργα, αγροτικές εργασίες κλπ) και στις εργασίες σε στεγασμένους χώρους στις οποίες μπορεί, λόγω της φύσης των παραγωγικών διαδικασιών, να υπάρχει συνέργια επιβαρυντικού μικροκλίματος από υψηλές τιμές θερμοκρασίας-υγρασίας (χυτήρια, υαλουργίες, κεραμοποιεία, μεταλλουργίες, εκκοκκιστήρια, κλωστοϋφαντουργίες, βιομηχανίες πλαστικών, ναυπηγοεπισκευαστικές εργασίες κλπ).

Κατά τον έλεγχο θα ενημερώνονται οι εργοδότες για τους κινδύνους που εγκυμονούν οι υψηλές θερμοκρασίες για την υγεία των εργαζομένων (κίνδυνοι θερμικής εξάντλησης και

θερμοπληξίας, βλ. παραπάνω α' σχετ. που σας κοινοποιήθηκε με το β' σχετ.) ιδιαίτερα σε συνθήκες καύσινα. Περισσότερο κινδυνεύουν οι εργαζόμενοι που ανήκουν σε ομάδες υψηλού κινδύνου (καρδιοπαθείς, πνευμονοπαθείς κ.α , βλ. **Παράρτημα 2** και α' σχετ.) (Η ένταξη των εργαζομένων στις παραπάνω ομάδες θα γίνεται από τον Γ.Ε. της επιχείρησης και, όπου δεν προβλέπεται η απασχόληση Γ.Ε., με ιατρική βεβαίωση που θα προσκομίσει ο ίδιος ο εργαζόμενος).

Παράλληλα, θα υποδεικνύεται στους εργοδότες και θα ελέγχεται η τήρηση των υποχρεώσεων τους, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία (κυρίως ΠΔ 17/96, ΠΔ 16/96, ΠΔ 305/96) για, μεταξύ των άλλων, :

- γραπτή εκτίμηση των κινδύνων,
- λήψη των κατάλληλων κατά περίπτωση τεχνικών και οργανωτικών μέτρων που θα μειώνουν την θερμική καταπόνηση,
- οργάνωση της κατάλληλης υποδομής για την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης και την παροχή πρώτων βοηθειών,
- ενημέρωση και παροχή οδηγιών στους εργαζόμενους
- χορήγηση στους εργαζόμενους των κατάλληλων μέσων ατομικής προστασίας.

Στην γραπτή εκτίμηση των κινδύνων πρέπει να προσδιορίζονται συγκεκριμένα οι εργασίες και χώροι εργασίας όπου, (με βάση τη σχετική βιβλιογραφία, την εμπειρία από προηγούμενα χρόνια και ενδεχόμενα τα αποτελέσματα μετρήσεων της θερμοκρασίας και υγρασίας και άλλων δεικτών μικροκλίματος), ο κίνδυνος θερμικής καταπόνησης των εργαζομένων είναι αυξημένος και να προδιαγράφονται αναλυτικά τα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα που πρέπει κατά περίπτωση να λαμβάνονται. (Σχέδιο αντιμετώπισης της θερμικής καταπόνησης των εργαζομένων).

Θα επισημαίνεται επίσης στους εργοδότες η υποχρέωση για ενεργό συμμετοχή του Τ.Α. και του Γ.Ε., (όπου προβλέπεται), στην σύνταξη της εκτίμησης των κινδύνων και στο σχεδιασμό και υλοποίηση των μέτρων που πρέπει να ληφθούν και για συνεργασία με τους εκπροσώπους των εργαζομένων και τους εργαζόμενους στα πλαίσια των διαδικασιών διαβούλευσης, σύμφωνα με τη νομοθεσία.

Ενδεικτικός κατάλογος τεχνικών και οργανωτικών μέτρων που μπορούν να υποδεικνύονται, κατά περίπτωση, με βάση τις διατάξεις της νομοθεσίας αναφέρονται στο συνημμένο **Παράρτημα 1.**

Να δίνετε απόλυτη προτεραιότητα στη διενέργεια προληπτικών ελέγχων στους χώρους εργασίας και στις εργασίες με μεγαλύτερη θερμική επιβάρυνση, κατά τις περιόδους που επικρατούν συνθήκες καύσινα.

Αρμόδια για την εξαγγελία επικράτησης συνθηκών καύσινα είναι η Ε.Μ.Υ.

Υπενθυμίζουμε σχετικά ότι :

- σύμφωνα με το άρθρο 3 της από 8.6.2000 Σ.Σ.Ε. που αφορά τους εργατοτεχνίτες οικοδόμους και τους εργαζόμενους σε συναφείς κλάδους σε όλη τη χώρα, η οποία εξακολουθεί να ισχύει, η εργασία στις οικοδομικές εργασίες διακόπτεται στις περιπτώσεις καύσινα όταν η θερμοκρασία υπερβαίνει τους 38° C υπό σκιάν στον τόπο εργασίας, το δε ημερομίσθιο καταβάλλεται χωρίς περικοπή
- σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγρ. 3 του Κεφαλαίου Β' της Τοπικής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας (29-1-2007) «Για τους όρους αμοιβής και εργασίας των εργατοτεχνιτών και υπαλλήλων που απασχολούνται σε ναυπηγοεπισκευαστικές εργασίες Ν. Πειραιά-Αττικής και Νήσων..», η οποία κηρύχθηκε υποχρεωτική με την αρ. 11170 Απόφαση (ΦΕΚ 752/Β/14-5-2007) , «όταν η ΕΜΥ δίνει θερμοκρασία 36° και 37° C θα διακόπτονται οι εργασίες από τις 14.00 έως τις 18.00 και όταν δίνει θερμοκρασία

38° C και πάνω, το ωράριο εργασίας θα είναι 07.00 έως 13.00, χωρίς περικοπή του ημερομισθίου. Η διακοπή εργασιών θα ισχύει μέχρι και τις 19.00»

Οι Δ/νσεις των ΚΕΠΕΚ παρακαλούνται να αποστείλουν άμεσα, με ευθύνη τους, το παρόν έγγραφο με τα συνημμένα του στα Τμήματα και Γραφεία Τεχν. & Υγειον. Επιθεώρησης της αρμοδιότητάς τους και να επιβλέψουν την οργάνωση και δράση συνεργείων ελέγχου.

Συνημμένα: 2 Παραρτήματα (4 φύλλα)

ΕΣΩΤ. ΔΙΑΝΟΜΗ:

1. Σ1, Σ3, Σ2
2. Υπηρεσία Ειδικών Επιθεωρητών
3. Κ.Φ.

Ο

ΕΙΔΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΟΥΡΟΥΣΗΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ

Γ.Σ.Ε.Ε.

Σ.Ε.Β.

Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Ε.Σ.Ε.Ε.

Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Π.Ο.Ε.-Ο.Τ.Α.

Ε.Ν.Α.Ε.

Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.

Τ.Ε.Ε.

Ομοσπονδία Οικοδόμων και συναφών επαγγελματιών Ελλάδας

Ένωση Κατασκευαστών Κτιρίων

Π.Ε.Σ.Ε.Δ.Ε.

Π.Ε.Δ.Μ.Ε.Δ.Ε.

Σ.Α.Τ.Ε.

Σ.Τ.Ε.Α.Τ.

Συνδικάτο Εργατ/λων Μετάλλου Ν. Πειραιά-Αττικής και Νήσων

Ένωση Ναυπηγοεπισκευαστών Πειραιά

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

A. Τεχνικά μέτρα

1. Παρεμβάσεις στα δομικά στοιχεία των κτιρίων :
 - θερμομόνωση στέγης ή πλάκας
 - βάψιμο με λευκό ή άλλο ανακλαστικό χρώμα
 - βρέξιμο στέγης ή πλάκας
 - κατασκευή σκιάστρων στις δυτικές ή νότιες πλευρές των κτιρίων
 - τοποθέτηση στις δυτικές ή νότιες πλευρές αδιαφανών ή ανακλαστικών τζαμιών
 - εγκατάσταση αεροκουρτίνας ψυχρού αέρα στα μεγάλα ανοίγματα που, λόγω αναγκών παραγωγικής διαδικασίας, παραμένουν ανοιχτά.
2. Παρεμβάσεις σε τμήματα της παραγωγικής διαδικασίας :
 - μόνωση των θερμών επιφανειών που βρίσκονται μέσα στους χώρους εργασίας (σωλήνες ζεστού νερού, λέβητες, κλπ)
 - απομόνωση με θερμομονωτικά χωρίσματα των πηγών θερμότητας και απαγωγή της θερμότητας προς τον εξωτερικό περιβάλλοντα χώρο.
3. Παρεμβάσεις στο μικροκλίμα του εργασιακού χώρου:
 - απαγωγή των ρύπων και του θερμού αέρα στο πλησιέστερο δυνατό σημείο προς την πηγή δημιουργίας τους
 - επαρκής γενικός εξαερισμός με εγκατάσταση ανεμιστήρων στα ψηλά σημεία των αιθουσών και εξαερισμός στις ζώνες εργασίας με φυγοκεντρικούς ανεμιστήρες
 - επαρκής ανανέωση του αέρα των χώρων εργασίας, όπου απαιτείται από τις συνθήκες της παραγωγής, με προσαγωγή νωπού αέρα και σύγχρονη απαγωγή του αέρα του χώρου εργασίας,
 - επιθυμητή η ύπαρξη κλιματισμού, όταν αυτό είναι δυνατό.

B. Οργανωτικά μέτρα

1. Προγραμματισμός διαλειμμάτων κατάλληλης διάρκειας για τη μείωση της θερμικής καταπόνησης των εργαζομένων σε περίοδο καύσωνα.
Στους 4 πίνακες που ακολουθούν στο τέλος αυτού του Παραρτήματος (**Π1,Π2,Π3,Π4**) καταγράφονται ως συστάσεις για τον προγραμματισμό διαλειμμάτων, με βάση τη σχετική βιβλιογραφία, συνδυασμοί **θερμοκρασίας** (ξηρού θερμομέτρου, **Θξ**) και **σχετικής υγρασίας** για ελαφριές, μέσης βαρύτητας και βαριές εργασίες, που θεωρούνται ότι μπορούν να γίνουν ανεκτοί από υγιείς εργαζόμενους, χωρίς να τους προκαλούν σημαντική θερμική καταπόνηση.
Ειδικότερα, ο πίνακας **Π1** αναφέρεται σε συνεχή εργασία χωρίς διακοπή, ενώ οι πίνακες **Π2, Π3, Π4** αναφέρονται σε περιπτώσεις που εναλλάσσεται ανά ώρα ο χρόνος εργασίας με χρόνο ανάπαυσης (διαλείμματα).
2. Προγραμματισμός εργασιών
 - Εργασίες που συνεπάγονται υψηλή θερμική καταπόνηση των εργαζομένων πρέπει, κατά το δυνατόν, να προγραμματίζονται σε ώρες εκτός θερμοκρασιακών αιχμών
 - Ενίσχυση των βαρδιών ώστε να υλοποιούνται τα κανονικά διαλείμματα καθώς και εκείνα που είναι αναγκαία για τη μείωση της θερμικής καταπόνησης, σύμφωνα με τους πίνακες **Π2, Π3** και **Π4**.

3. Διαμόρφωση των κυλικείων, ή άλλων κατάλληλων χώρων, για το χρόνο ανάπαυσης. Οι χώροι αυτοί, ανάλογα με τις αντικειμενικές ανάγκες και δυνατότητες, εξοπλίζονται με σύστημα κλιματισμού.
4. Παροχή πόσιμου δροσερού νερού σε θερμοκρασία 10 -15° C.

Γ. Υπαίθριες εργασίες

Για τις υπαίθριες εργασίες πρέπει να λαμβάνονται τα εξής μέτρα:

- χορήγηση –χρήση κατάλληλου καλύμματος κεφαλής, όπου δεν είναι υποχρεωτική από τη νομοθεσία η χρήση κράνους προστασίας
- διαμόρφωση- επιλογή σκιερών μέρους για τα διαλείμματα
- κατασκευή στεγάστρων, όπου είναι δυνατόν, για την εκτέλεση εργασιών
- προγραμματισμός των εργασιών ώστε, κατά το δυνατόν, οι κοπιαστικότερες να γίνονται σε ώρες που η θερμοκρασία είναι χαμηλότερη
- παροχή πόσιμου δροσερού νερού (10-15° C)

ΠΙΝΑΚΑΣ Π1
(συνεχής εργασία)

Ελαφριά εργασία		Εργασία μέσης βαρύτητας		Βαριά εργασία	
Θξ (°C)	Σχ. Υγρασία (%)	Θξ (°C)	Σχ. Υγρασία (%)	Θξ (°C)	Σχ. Υγρασία (%)
36	52	36	32	36	22
37	46	37	27	37	19
38	41	38	23	38	16
39	37	39	20	39	13
40	32	40	17	40	10
41	28	41	14		
42	25	42	11		
43	22				

ΠΙΝΑΚΑΣ Π2
(75% εργασία - 25% ανάπαυση ανά ώρα)

Ελαφριά εργασία		Εργασία μέσης βαρύτητας		Βαριά εργασία	
Θξ (°C)	Σχ. Υγρασία (%)	Θξ (°C)	Σχ. Υγρασία (%)	Θξ (°C)	Σχ. Υγρασία (%)
36	56	36	39	36	27
37	50	37	35	37	23
38	45	38	30	38	19
39	40	39	26	39	16
40	35	40	22	40	13
41	31	41	19	41	11
42	27	42	16		
43	24	43	14		

ΠΙΝΑΚΑΣ Π3
(50% εργασία- 50% ανάπαυση ανά ώρα)

Ελαφριά εργασία		Εργασία μέσης βαρύτητας		Βαριά εργασία	
Θξ (°C)	Σχ. Υγρασία (%)	Θξ (°C)	Σχ. Υγρασία (%)	Θξ (°C)	Σχ. Υγρασία (%)
36	62	36	48	36	39
37	55	37	43	37	34
38	49	38	38	38	29
39	45	39	33	39	26
40	39	40	29	40	22
41	35	41	25	41	19
42	31	42	22	42	16
43	27	43	18	43	14

ΠΙΝΑΚΑΣ Π4
(25% εργασία- 75% ανάπαυση ανά ώρα)

Ελαφριά εργασία		Εργασία μέσης βαρύτητας		Βαριά εργασία	
Θξ (°C)	Σχ. Υγρασία (%)	Θξ (°C)	Σχ. Υγρασία (%)	Θξ (°C)	Σχ. Υγρασία (%)
36	67	36	60	36	52
37	61	37	53	37	46
38	55	38	48	38	41
39	49	39	43	39	37
40	43	40	38	40	32
41	39	41	34	41	28
42	35	42	30	42	24
43	31	43	26	43	22

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

Ενδεικτικός, όχι εξαντλητικός, κατάλογος εργαζομένων που εντάσσονται στις ομάδες υψηλού κινδύνου για εργασία σε δυσμενές θερμοκρασιακά εργασιακό περιβάλλον, λόγω της μειωμένης θερμορυθμιστικής ικανότητας του οργανισμού τους.

A) Εργαζόμενοι που πάσχουν από:

1. Καρδιοπάθειες:

- Στεφανιαία νόσο (ή χειρουργημένοι για στεφανιαία νόσο)
- Βαλβιδοπάθειες (ή χειρουργημένοι για βαλβιδοπάθεια)
- Μυοκαρδιοπάθειες

2. Παθήσεις των πνευμόνων:

- Βρογχικό άσθμα
- Χρόνια αποφρακτική πνευμονοπάθεια
- Πνευμονικό εμφύσημα
- Διάμεσες πνευμονοπάθειες

3. Άλλα χρόνια νοσήματα:

- Σακχαρώδη διαβήτη
- Χρόνια νεφρική ανεπάρκεια
- Ηπατικά νοσήματα
- Διαταραχές της λειτουργίας του θυρεοειδούς
- Διαταραχές αρτηριακής πίεσης
- Νοσήματα του αίματος
- Ψυχικά νοσήματα
- Νοσήματα του Κ.Ν.Σ.
- Δερματοπάθειες μεγάλης έκτασης
- Παχυσαρκία

B) Εργαζόμενοι που λαμβάνουν φάρμακα τα οποία ανήκουν στις εξής κατηγορίες:

- Διουρητικά
- Ινσουλίνη – Αντιδιαβητικά δισκία
- Ορμόνες
- Αναστολείς εισόδου ιόντων
- Αντιχολινεργικά
- Ψυχοφάρμακα – Αντιεπιληπτικά.

Γ) Γυναίκες εργαζόμενες κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης